

Tisková zpráva, Brno, 7. prosince 2023

Archeologové z Masarykovy univerzity objevili bronzové kování opasku odkazující k neznámému pohanskému kultu

Další mimořádný objev se podařil archeologům z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v lokalitě Lány u Břeclavi, která se již proslavila nálezem zvířecího žebra s vyrytým nápisem ve starobylých germánských runách. Jedná se o bronzové kování opasku z 8. století n. l. s vyobrazením hada požírajícího tvora podobného žábě. Boj s drakem nebo hadem je jedním ze základních motivů kosmogonického mýtu o stvoření světa. Interakci žáby a hada lze spojovat i s kultem plodnosti. Artefakty s identickým vyobrazením byly identifikovány na různých místech střední Evropy, vzdálených od sebe stovky kilometrů. Dokládají existenci dosud neznámého pohanského kultu, který na počátku středověku propojoval populace různého původu.

„Když bylo kování opasku s motivem hada požírajícího žábu s pomocí detektorů kovu v jihomoravské lokalitě u Břeclavi objeveno, domnívali jsme se, že jde o jedinečný nález s unikátní výzdobou. Později jsme však zjistili, že se další takřka identické artefakty nacházejí i na území Německa, Maďarska a Čech. Uvědomil jsem si, že jsme na stopě dosud neznámého pohanského kultu, který na počátku středověku před příchodem křesťanství propojoval různé regiony střední Evropy. Zorganizovali jsme proto mezinárodní vědecký tým, který se začal nálezy detailně zabývat,“ přibližuje objev vedoucí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU Jiří Macháček. „Motiv hada či hada požírajícího svoji oběť se objevuje v germánské i avarské či slovanské mytologii. Byl to všeobecně pochopitelný a důležitý ideogram. Dnes už jeho významu přesně nerozumíme, ale na počátku středověku propojoval v duchovní rovině různé národy žijící ve střední Evropě,“ dodává Jiří Macháček.

Podle archeologů patří lánský nález do skupiny tzv. avarských opaskových kování, která se ve střední Evropě vyráběla v 7. a 8. stol. n.l. a byla součástí kroje Avarů, původně nomádského národa, který se usadil v Karpatské kotlině, tedy v oblasti dnešního Maďarska. Jejich módu přebíraly i okolní národy, např. Slované.

K analýze lánského kování i ostatních podobných nálezů badatelé využili nejmodernější metody, jakými jsou rentgenová fluorescenční analýza (EDXRF), skenovací elektronová mikroskopie (SEM), analýza izotopů olova a 3D digitální morfometrie.

Stefan Eichert z vídeňského Přírodovědeckého muzea (Naturhistorisches Museum Wien) udělal materiálovou a technologickou analýzu, díky níž zjistil, že větší část těchto bronzových kování byla silně pozlacena a vyráběna odléváním do tzv. „ztracené“ formy s využitím voskového modelu.

Ernst Pernicka z univerzity v Tübingenu pomocí chemické analýzy izotopů olova obsažených v bronzové slitině identifikoval společný zdroj mědi, z níž byla všechna objevená kování vyráběna. Vůbec poprvé se tak zjistilo, že měď používána pro výrobu avarských bronzů byla těžena ve Slovenském rudohoří.

Morfometrická analýza na základě 3D digitálních modelů, kterou provedl Vojtěch Nosek z Masarykovy univerzity, naznačuje, že některá z kování pocházejí ze stejné dílny nebo byla odvozena ze společného modelu.

O nález publikovali archeologové z MU článek v jednom z nejvýznamnějších světových archeologických časopisů Journal of Archaeological Science. Výzkum se ve zmíněné lokalitě uskutečnil díky projektu EXPRO financovaném Grantovou agenturou České republiky.

Odkaz na článek: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305440323001759>

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta

Arna Nováka 1/1, 602 00 Brno, Česká republika

T: +420 549 49 1510, E: info@phil.muni.cz, www.phil.muni.cz

Bankovní spojení: KB Brno-město, ČÚ: 85636621/0100, IČ: 00216224, DIČ: CZ00216224

V odpovědi, prosím, uvádějte naše číslo jedací.